

ตัวอย่างหน่วยการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

กระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

คำนำ	หน้า
คำชี้แจงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้	1
ส่วนที่ 1	
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	6
ส่วนที่ 2	
ตัวอย่างหน่วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (กลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ส 3.1)	14
1. มัธยมศึกษาปีที่ 1	14
2. มัธยมศึกษาปีที่ 2	61
3. มัธยมศึกษาปีที่ 3	90
ส่วนที่ 3	
ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงแบบสหวิทยาการการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	101
● คำชี้แจง	101
● ผังมโนทัศน์	102
● การออกแบบ	103
● แผนการจัดการเรียนรู้	116
1. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มัธยมศึกษาปีที่ 2	117
2. คณิตศาสตร์มัธยมศึกษาปีที่ 2	143
3. การงานอาชีพและเทคโนโลยี มัธยมศึกษาปีที่ 2	169
4. วิทยาศาสตร์มัธยมศึกษาปีที่ 2	185

คำนำ

ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ในเอกสารเล่มนี้ ศูนย์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับโครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้มอบหมายให้คณะผู้จัดทำ ตามรายชื่อท้ายเล่ม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท.) จาก “สถานศึกษาพอเพียง” รวมทั้งศึกษานิเทศก์จิตอาสา และผู้รับผิดชอบงานการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มาโดยตลอด ภายใต้การดูแล และให้คำปรึกษาของ ดร.ปริยานุช พิบูลสรารุท ประธานคณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

เนื้อหาสาระสำคัญในเอกสาร คณะทำงานได้ร่วมกันจัดทำตรวจสอบแก้ไข เพื่อให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ รวมสามครั้ง ผ่านการกลั่นกรองให้มีคุณภาพสามารถเป็นตัวอย่างได้ ซึ่งมีรายละเอียดประเด็นสำคัญ ๆ คือ คำชี้แจงประกอบการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมแปดกลุ่มสาระฯ ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับเล่มนี้เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คุณครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกท่าน จะได้นำเอกสารนี้ไปศึกษาและนำไปเป็นตัวอย่างประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ไปพัฒนาหน่วยการ

เรียนรู้ สู่การพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้ง เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้แก่เยาวชนคนไทย
“อยู่อย่างพอเพียง” และน้อมนำแนวพระราชดำริ ปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง สู่การปฏิบัติ พัฒนาชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อ
ปวงชนชาวไทย ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่เสียสละเวลา ท่วมเทวมิ
ปัญญา ความรอบรู้ทักษะและประสบการณ์อย่างเต็มที่ เพื่อให้เอกสารเล่มนี้
สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

กระทรวงศึกษาธิการ

สิงหาคม 2555

คำชี้แจง

คำชี้แจงประกอบการใช้หน่วย

1. คณะผู้จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะผู้จัดทำชุดตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนจากสถานศึกษาในสังกัดต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและ เอกชน จำนวนคน ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. หลักคิดในการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้การจัด กระบวนการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 เอกสารเล่มนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

ส่วนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ส่วนที่ 2 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง (สาระสังคมศึกษาฯ ส 3.1)

ส่วนที่ 3 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 สาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภายใต้มাত্রฐาน ส 3.1 ซึ่งกำหนดให้ “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมี

ประสิทธิภาพและคุณค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีตัวชี้วัดทั้งหมด ดังนี้

- ป.1 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป1/1, 1/2, 1/3
- ป.2 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป2/1, 2/2, 2/3, 2/4
- ป.3 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป3/1, 3/ 2, 3/3
- ป.4 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป4/1, 4/ 2, 4/3
- ป.5 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป5/1, 5/2, 5/3
- ป.6 ตัวชี้วัด ส 3.1 ป6/1, 6/2, 6/3

3. ขั้นตอนการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้การจัดกระบวนการ

เรียนการสอนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 การจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจาก ศึกษา
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในแต่ละชั้นปีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ
สาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก
ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และตัวอย่างหน่วยการ
เรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิดและหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงแบบสหวิทยาการ หรือบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการ
เรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุข
ศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และ
ภาษาต่างประเทศ

3.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัด
กระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่
เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย / แผนการจัดการเรียนรู้สามารถ
ปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียนแต่คง

หัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ (1) มาตรฐานการเรียนรู้ (2) ตัวชี้วัดชั้นปี(เป้าหมายการเรียนรู้) (3) สารสำคัญ/ความคิดรวบยอด (4) สารการเรียนรู้ (5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (7) กิจกรรมการเรียนรู้ (8) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ (9) การวัดผลประเมินผล และ (10) การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ได้เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ปุถุคฝงวิธีการคิด และเพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยคุณลักษณะความพอเพียงโดยยึดหลักการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้รอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสมดุล 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3.3 ความพิเศษของหน่วยการเรียนรู้ /กิจกรรมการเรียนรู้ จะแสดงวิธีคิดของการจัดทำแผน เพื่อให้ครูเข้าใจว่า นำมาใช้ในการจัดทำแผนอย่างไร? และการจัดทำแผนมีวัตถุประสงค์อย่างไร ? **โดยได้จัดพิมพ์เป็นตัวทึบ เอียง สีแดง ต่อจากหน่วยการเรียนรู้**

4. ขั้นตอนการนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้

4.1 ขั้นเตรียม

(1) ครูต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(2) ครูต้องศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสารการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้

(3) ศึกษาความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจในเรื่อง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และสมดุล 4 มิติ

(4) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำความเข้าใจสาระการเรียนรู้ที่ควรสอนในแต่ละชั้นปีที่จะนำไปใช้สอนอย่างเป็นองค์รวม ศึกษาโครงสร้างหลักสูตร โดยรวมทุกช่วงชั้นให้เห็นความเชื่อมโยงพัฒนาหลักสูตรโดยรวม

(5) ศึกษาหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย

- มาตรฐานการเรียนรู้
- ตัวชี้วัด
- คุณลักษณะพึงประสงค์
- สาระสำคัญ
- สาระการเรียนรู้
- สมรรถนะสำคัญผู้เรียน
- การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(6) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยในแต่ละชั่วโมงให้เข้าใจ ได้แก่ ศึกษาภาระงาน วิธีการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัด

(7) จัดเตรียมสื่อ/อุปกรณ์ที่ระบุไว้ในหน่วยให้พร้อม และพอเพียงสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนก่อนถึงชั่วโมงสอน

(8) จัดเตรียมเครื่องมือวัดผลประเมินผลตามที่ระบุไว้ให้ครบทุกชนิด ได้แก่ แบบทดสอบ แบบประเมิน ใบงาน แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

4.2 ขั้นตอนดำเนินการใช้หน่วย

(1) นำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำเร็จไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในหน่วย ซึ่งประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการจัดการเรียนรู้ และขั้นสรุป

(2) ในการนำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนสามารถปรับเวลาการสอน เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละสถานศึกษา โดยให้ยึดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ของแต่ละชั้นปีเป็นหลัก

(3) เมื่อนำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้แล้วให้บันทึกผลหลังการใช้

(4) หลังครูผู้สอนได้ทดลองใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ใช้สามารถมีส่วนร่วมในการเสนอข้อชี้แนะในการปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4.3 ขั้นสรุป/ประเมินผล

(1) ประเมินผลการใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากแบบประเมิน

(2) วิเคราะห์และสรุปผลการใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/
แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง

(3) รายงานผล ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อด้าน
สังกัดและสาธารณชน

4.4 ขั้นตอนติดตามผล

(1) ติดตามผลการขยายเครือข่ายการใช้หน่วยเศรษฐกิจพอเพียง

(2) สรุปผล จัดแสดงนิทรรศการผลงาน/เปิดบ้านพอเพียง/การ
จัดตลาดนัดความรู้

4.5 ขั้นตอนนำไปใช้ปรับปรุง/พัฒนาสู่ความยั่งยืน

(1) นำผลการใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการ
เรียนรู้การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงที่บกพร่องไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหน่วยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(2) นำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้การจัด
กระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนา
แล้วไปใช้กับโรงเรียนเครือข่าย เป็นการขยายการใช้หน่วยการเรียนรู้ให้มาก
ขึ้น

(3) ขยายเครือข่ายการจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการ
เรียนรู้การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงไปยังหน่วยอื่น และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อการพัฒนาอย่าง
ยั่งยืน
